

Sygn.akt III AUa 474/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 lipca 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Alicja Sołowińska (spr.)

Sędziowie: SA Barbara Orechwa-Zawadzka

SA Marek Szymanowski

Protokolant: Magda Małgorzata Gołaszewska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 18 lipca 2018 r. w B.

sprawy z odwołania J. W.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

o odsetki

na skutek apelacji wnioskodawcy J. W.

od wyroku Sądu Okręgowego w Suwałkach III Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 13 kwietnia 2018 r. sygn. akt III U 171/18

uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi Okręgowemu w Suwałkach do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach zastępstwa procesowego za postępowanie apelacyjne.

SSA Marek Szymanowski SSA Alicja Sołowińska SSA Barbara Orechwa-Zawadzka

Sygn. akt III AUa 474/18

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. decyzją z 11 stycznia 2018 r., wydaną na podstawie przepisów Ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. Dz.U. z 2017 r., poz. 1383), odmówił J. W. prawa do wypłaty odsetek od wyrównania renty z tytułu niezdolności do pracy za okres od 1 grudnia 2014 r. do 8 czerwca 2016 r., ponieważ uprzednio żądana informacja pochodząca z Powiatowego Urzędu Pracy w S., która wpłynęła do organu rentowego 20 listopada 2017 r., była ostatnią niezbędną okolicznością do wydania decyzji w sprawie.

W odwołaniu od tej decyzji J. W. wniósł o jej zmianę i przyznanie prawa do wypłaty odsetek od wyrównania renty z tytułu niezdolności do pracy. Odwołujący zaznaczył, że już w dacie wydania decyzji odmawiającej mu przyznania prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy organ rentowy posiadał wystarczające informacje dotyczące stanu jego zdrowia umożliwiające przyznanie prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie.

Sąd Okręgowy w Suwałkach wyrokiem z 13 kwietnia 2018 r. oddalił odwołanie.

Sąd Okręgowy ustalił, że wyrokiem z 29 grudnia 2016 r. Sąd Okręgowy w Suwałkach zmienił zaskarżoną decyzję ZUS z 14 stycznia 2015 r., odmawiającą przyznania J. W. prawa do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy, i przyznał mu prawo do tego świadczenia na okres od 1 grudnia 2014 r. do 30 listopada 2015 r. Na skutek apelacji Sąd Apelacyjny w Białymstoku wyrokiem z 26 września 2017 r. zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy przyznał odwołującemu do 8 czerwca 2016 r. W uzasadnieniu tego orzeczenia Sąd Apelacyjny wskazał w szczególności, że na uwzględnienie zasługuje zarówno pierwsza z wydanych w sprawie opinii, według której odwołujący jest częściowo niezdolny do pracy w okresie od 1 grudnia 2014 r. do grudnia 2015 r. z uwagi na schorzenia natury neurologicznej i ortopedycznej, jak też opinia ostatniego zespołu biegłych, z której wynika, że był on niezdolny do pracy ze względów psychiatrycznych również w późniejszym okresie, czyli do 8 czerwca 2016 r.

Sąd Okręgowy przypomniał, że z opinii pierwszego zespołu biegłych lekarzy sądowych specjalistów z zakresu neurologii, kardiologii, psychiatrii, chorób wewnętrznych, pulmonologii i medycyny pracy, którzy uznali J. W. za częściowo niezdolnego do pracy w okresie od grudnia 2014 r. do grudnia 2015 r. z uwagi na schorzenia neurologiczne, czyli chorobę kręgosłupa, stawów biodrowych i pozostawanie w stanie po amputacji podudzia prawego, wynika w szczególności, że biegli oparli swoje wnioski między innymi na dokumentacji lekarskiej wydanej już po dacie wydania zaskarżonej decyzji ZUS z 14 stycznia 2015 r., o czym świadczy treść uzasadnienia tej opinii.

Sąd przyznał rację odwołującemu, że brak orzeczenia organu odwoławczego o odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji, o którym mowa w art. 118 ust. 1a Ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, nie pozbawia prawa do odsetek za opóźnienie w wypłacie świadczenia. Sąd zaznaczył jednak, że z uwagi na bezsporne okoliczności ustalone w prawomocnie zakończonym sprawie o sygnaturze akt III U 114/15 Sądu Okręgowego w Suwałkach nie było podstaw do orzeczenia przez Sąd tego rodzaju odpowiedzialności. Nie było też podstaw uzasadniających stanowisko odwołującego, zgodnie z którym to na organie rentowym spoczywał obowiązek wykonania wyroku Sądu Okręgowego w Suwałkach z 29 grudnia 2016 r. już w dacie jego wydania. Sąd podkreślił, że orzeczenie to nie było jeszcze prawomocne 29 grudnia 2016 r. Ponadto wyrok Sądu Okręgowego w Suwałkach w sprawie III U 114/15 wpłynął do organu rentowego 24 października 2017 r. Z uwagi na fakt, że w okresie, za który przyznane zostało prawo do renty, odwołujący korzystał z zasiłku dla bezrobotnych, to organ rentowy wystąpił do Powiatowego Urzędu Pracy w S. o ustalenie wymaganej do potrącenia kwoty. Organ rentowy otrzymał informację w tym zakresie 20 listopada 2017 r., a uzyskanie tej informacji było ostatnią okolicznością niezbędną do wydania decyzji w sprawie. Decyzją organu rentowego z 8 grudnia 2017 r. przyznano odwołującemu prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy na okres od 1 grudnia 2014 r. do 8 czerwca 2016 r., a 15-tego dnia tego samego miesiąca nastąpiła wypłata na rachunek bankowy należnego wyrównania. W tych okolicznościach Sąd uznał, że zostały spełnione warunki z art. 118 ust. 1 i ust. 1a Ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2017 r., poz.1383), wobec czego orzekł na podstawie art. 477¹⁴ § 1 Kodeksu postępowania cywilnego.

J. W. złożył apelację od wyroku Sądu Okręgowego, zaskarżając wyrok w całości i zarzucając:

1. nierozpoznanie istoty sprawy,
2. sprzeczność istotnych ustaleń Sądu pierwszej instancji z treścią zgromadzonego materiału dowodowego poprzez przyjęcie, że na organie rentowym nie spoczywał obowiązek wykonania prawomocnej decyzji w (niezaskarżonej) części wyroku Sądu Okręgowego w Suwałkach z 29 grudnia 2016 r. (III U 114/15),
3. naruszenie prawa materialnego, tj.
  - a) art. 118 ust. 1a Ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych poprzez jego błędne zastosowanie i w konsekwencji przyjęcie, że dniem wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do

wydania decyzji w zakresie dotyczącym świadczenia za okres od 1 grudnia 2014 r. do 30 listopada 2015 r. był dzień 24 października 2017 r.,

b) art. 85 ust. 1 Ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych poprzez niezasadną odmowę prawa do wypłaty odsetek za opóźnienie od decyzji z 8 grudnia 2017 r. przyznającej prawo odwołującego do renty z tytułu niezdolności do pracy, pomimo zachodzących ustawowych przesłanek do wypłaty odsetek za opóźnienie,

4. naruszenie przepisów postępowania, mających wpływ na treść zaskarżonego wyroku, tj. art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dowolną ocenę dowodów wyrażającą się w braku wszechstronnego rozważenia całości materiału dowodowego zgromadzonego w aktach Sądu Okręgowego w Suwałkach (III U 114/15) oraz Sądu Apelacyjnego w Białymstoku (III AUa 164/17), w tych zapadłych w sprawie wyroków oraz opinii biegłych.

Odwołujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i przyznanie mu prawa do wypłaty ustawowych odsetek za opóźnienie w zapłacie świadczenia rentowego w związku z decyzją z 8 grudnia 2017 r., przyznającą prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy. W zakresie wniosków ewentualnych odwołujący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest uzasadniona.

W myśl art. 386 § 4 Kodeksu postępowania cywilnego (zwanego dalej „k.p.c.”), poza wypadkami określonymi w § 2 i 3, sąd drugiej instancji może uchylić zaskarżony wyrok i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania tylko w razie nierozpoznania przez sąd pierwszej instancji istoty sprawy albo gdy wydanie wyroku wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości. Treść tych przepisów wskazuje, że możliwość wydania wyroku kasatoryjnego jest ograniczona wyłącznie do oznaczonych sytuacji, a to powoduje, że niedopuszczalna jest rozszerzająca wykładnia przesłanek uchylenia. Wniosek taki wynika również z właściwości postępowania apelacyjnego, które obejmuje merytoryczne rozpoznanie sprawy. Podkreślić jednakże należy, że chociaż sąd drugiej instancji, kontynuując postępowanie przed sądem pierwszej instancji, rozpoznaje sprawę na nowo w sposób w zasadzie nieograniczony, to równolegle dokonuje on kontroli prawidłowości zaskarżonego orzeczenia, ale ta jest możliwa jedynie wówczas, gdy możliwe jest odtworzenie toku rozumowania sądu na podstawie przedstawionej przez niego podstawy faktycznej i prawnej rozstrzygnięcia, które w świetle art. 328 § 2 k.p.c. powinny wynikać z uzasadnienia wyroku. Na wskazanie podstawy faktycznej składa się ustalenie faktów, które sąd uznał za udowodnione, dowodów, na których się oparł, i przyczyn, dla których innym dowodom odmówił wiarygodności. Znaczenie uzasadnienia wyraża się nie tylko w wyjaśnieniu stronom przyczyn podjęcia przyjętego stanowiska, przekonaniu ich co do trafności wykładni i subsumcji w zakresie zgodności orzeczenia z prawem, ale również uniemożliwieniu przeprowadzenia kontroli apelacyjnej. Przyjmuje się, że do naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. dochodzi, gdy skutek uchybienia wymaganiami określającym zasady motywowania nie poddaje się ono kontroli apelacyjnej w szczególności, gdy uzasadnienie nie ma wszystkich koniecznych elementów bądź zawiera takie braki, które ją uniemożliwiają.

Analiza uzasadnienia wyroku Sądu Okręgowego uprawnia do twierdzenia, że nie spełnia ono wymagań wskazanych w art. 328 § 2 k.p.c. Poza przytoczeniem stanowiska stron, przywołaniem wniosków opinii biegłych, oceniających stan zdrowia odwołującego w sprawie III U 114/15 oraz powtórzeniem za organem rentowym daty wpływu do tego organu wyroku wydanego w sprawie III U 114/15 oraz informacji z Powiatowego Urzędu Pracy o wysokości wypłaconego zasiłku dla bezrobotnych, Sąd pierwszej instancji stwierdził, że wypłata renty za okres od 1 grudnia 2014 r. do 8 czerwca 2016 r., ustalonej decyzją z 8 grudnia 2017 r., została dokonana w terminie przewidzianym przepisem art. 118 ust. 1 i 1a Ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (zwanej dalej „ustawą emerytalną”). Sąd Okręgowy w sposób dowolny, bo bez jakichkolwiek ustaleń, stwierdził też brak odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji, a jest to okoliczność decydująca dla prawidłowego rozstrzygnięcia żądania w zakresie odsetek. Brak podstawy faktycznej rozstrzygnięcia powoduje, że nie poddaje się ono weryfikacji w tym co do prawidłowości subsumcji i

uzasadnia twierdzenie nierozpoznania przez Sąd pierwszej instancji istoty sprawy, skutkujące uchynieniem orzeczenia i przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania.

Mając na uwadze przedmiot sporu w sprawie, tj. żądanie wypłacenia odsetek od wyrównania renty z tytułu niezdolności do pracy należej za okres od 1 grudnia 2014 r. do 8 czerwca 2016 r., a wypłaconej odwołującemu 15 grudnia 2017 r. w wysokości ustalonej decyzją z 8 grudnia 2017 r., podstawowe znaczenie w sprawie ma ustalenie, czy organ rentowy ponosi odpowiedzialność za nieustalenie ostatniej okoliczności koniecznej do wydania decyzji.

Podkreślić należy, że prawo do odsetek z tytułu opóźnienia w przyznaniu i wypłaceniu świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń społecznych reguluje art. 85 ust. 1 Ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, zgodnie z którym jeżeli Zakład Ubezpieczeń Społecznych w terminach przewidzianych w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń nie ustalił prawa do świadczenia lub nie wypłacił tego świadczenia, jest obowiązany do wypłaty odsetek od tego świadczenia w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie określonych przepisami prawa cywilnego. Nie dotyczy to przypadków, gdy opóźnienie w przyznaniu lub wypłaceniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które ZUS nie ponowi odpowiedzialności. Natomiast w myśl art. 118 ust. 1 Ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, organ rentowy wydaje decyzje w sprawie o świadczenia lub ustalenie jego wysokości po raz pierwszy w ciągu 30 dni od wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Jednakże w razie ustalenia prawa do świadczenia lub jego wysokości orzeczeniem organu odwoławczego za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji uważa się również dzień wpływu prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego jednakże tylko wówczas, gdy organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji.

Powołanych wyżej przepisów nie można interpretować w oderwaniu od utrwalonego w tym zakresie orzecznictwa Sądu Najwyższego oraz wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 11 września 2007 r. w sprawie P 11/07, który rozstrzygał o zgodności z Konstytucją RP art. 118 ust. 1a ustawy emerytalnej. W uzasadnieniu powołanego wyroku Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że przez pojęcie „wyjaśnienie ostatniej niezbędnej okoliczności” z art. 118 ust. 1a ustawy emerytalnej należy rozumieć wyjaśnienie ostatniej okoliczności koniecznej do ustalenia samego istnienia prawa do świadczenia. Trybunał Konstytucyjny zaznaczył, że wydanie przez organ rentowy niezgodnej z prawem decyzji odmawiającej wypłaty świadczenia, w sytuacji gdy było możliwe wydanie decyzji zgodnej z prawem, w szczególności gdy ubezpieczony wykazał wszystkie przesłanki świadczenia, oznacza, że opóźnienie w spełnieniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które organ rentowy ponosi odpowiedzialność, choćby nie można było mu zarzucić niestaranności w wykładni i zastosowaniu prawa. Ponadto dzień doręczenia prawomocnego orzeczenia sądu, w razie gdy prawo do świadczenia zostało ustalone przez sąd, nie jest jedynym możliwym początkiem biegu terminu wydania przez organ rentowy decyzji w sprawie ustalenia prawa do świadczenia i wypłaty tego świadczenia. Początek biegu tego terminu można wskazać wcześniej. Byłby to dzień, w którym organ rentowy mógł ustalić to prawo, gdyby działał prawidłowo (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 stycznia 2005 r., I UK 159/04, OSNP 2005 r. Nr 19, poz. 308; wyrok Sądu Najwyższego z 7 października 2004 r., II UK 485/03; wyrok Sądu Najwyższego z 21 czerwca 2012 r., III UK 110/11; wyrok Sądu Najwyższego z 21 kwietnia 2009 r., I UK 345/08).

Zwrócić też należy uwagę na fakt, że brak orzeczenia organu odwoławczego o odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji, o której mowa w art. 118 ust. 1a ustawy emerytalnej, nie pozbawia ubezpieczonego prawa do odsetek za opóźnienie w wypłacie świadczenia.

Uwzględniając wyżej przytoczone rozważania, przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd pierwszej instancji w pierwszej kolejności na podstawie stanu faktycznego w sprawie III U 114/15, dotyczącej odwołania od decyzji z 14 stycznia 2015 r. odmawiającej J. W. renty, powinien ocenić, czy organ rentowy dysponował materiałem umożliwiającym przyznanie odwołującemu świadczenia. Przy tej ocenie konieczne będzie uwzględnienie, czy organ rentowy w ramach swoich obowiązków poczynił wszystkie możliwe ustalenia faktyczne i wyjaśnił wszystkie okoliczności konieczne do wydania decyzji. Jeżeli bowiem zmiana decyzji w postępowaniu odwoławczym będzie uzasadniona ustaleniami co do takich okoliczności, które nie były i nie mogły być znane organowi rentowemu, to nie będzie podstaw do uznania, że opóźnienie jest następstwem okoliczności, za które nie ponosi on odpowiedzialności.

Istotnym w zakresie żądania odsetek jest też podnoszona przez odwołującego okoliczność, że zaskarżył apelacją wyrok Sądu Okręgowego w Suwałkach wydany w sprawie III U 114/15 tylko w części. Podnosił, że nie kwestionował przyznanej mu wyrokiem z 29 grudnia 2016 r. renty według częściowej niezdolności do pracy od 1 grudnia 2014 r. do 30 listopada 2015 r. Wyroku w tym zakresie nie zaskarżył też organ rentowy, co oznaczałoby, że orzeczenie w niezaskarżonej części stało się prawomocne i podlegało wykonaniu w terminie określonym przepisem art. 118 Ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych niezależnie od wniesionej apelacji.

W zależności od ustaleń może okazać się, że nawet przy braku przypisania organowi rentowemu odpowiedzialności za niewyjaśnienie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji będzie on zobowiązany do wypłaty odsetek za niewykonanie w terminie orzeczenia przyznającego odwołującemu rentę za okres od 1 grudnia 2014 r. do 30 listopada 2015 r. W takiej sytuacji koniecznym będzie ustalenie kwoty tego świadczenia i termin jego wypłaty zgodnie z prawem. Z akt sprawy wynika, że świadczenie należne odwołującemu za cały okres, tj. od 1 grudnia 2014 r. do 8 czerwca 2016 r., zostało wypłacone 15 grudnia 2017 r.

Mając na względzie przytoczone wyżej okoliczności, na mocy art. 386 § 4 k.p.c. Sąd Apelacyjny orzekł jak w sentencji.

SSA Marek Szymanowski SSA Alicja Sołowińska SSA Barbara Orechwa-Zawadzka